

УДК 628. 8 DOI: <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2021-1-71/12-17>

Кириченко С. О., канд. військ. наук

Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, Київ

Роль приватних військових компаній у воєнних конфліктах

Резюме: Розглянуто сутність приватних військових компаній, їх класифікацію за видами діяльності, роль у сучасних воєнних конфліктах, зокрема на території України.

Ключові слова: приватна військова компанія; воєнні конфлікти; бойові дії, найманці; збройні сили.

Постановка проблеми. Окремі аспекти створення та діяльності приватних військових компаній, користування їх послугами різними державами та міжнародними організаціями на сьогодні мають істотне значення для організації та забезпечення оборони держави.

Не є виключенням у цій проблемі значущість Російської Федерації, яка використовує підрозділи приватної військової компанії “Вагнер” як дієвий інструмент гібридної агресії проти України.

Ретроспективний аналіз діяльності приватних військових компаній, їх класифікація і роль у сучасних воєнних конфліктах є актуальним і для забезпечення воєнної безпеки України, що потребує ґрунтовнішого дослідження та врахування на сучасному етапі захисту й оборони держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У роботах [1–5] розглянуті історичні аспекти створення перших приватних військових компаній у США та Європі.

Низка інших публікації [6–18] присвячена дослідженню регіонів, де західні держави та міжнародні організації користувались послугами приватних військових компаній (ПВК), а також аналізу діяльності російської ПВК “Вагнер”, зокрема на території України,

Мета статті. Дослідити тенденції розвитку ПВК, їх можливості для застосування в сучасних воєнних конфліктах та їх переваги і недоліки порівняно з регулярними військами, стан правового врегулювання їх діяльності для можливого врахування в Україні під час військового будівництва та у безпековій і оборонній сферах.

Виклад основного матеріалу. Здавна володарі перших держав дійшли висновку, що територіальні та майнові конфлікти із сусідами можна вирішувати за допомогою воєнної сили спеціально найнятих для цього людей. Наймані армії завжди мали велику

вагу в історії, однак згодом з’ясувалося, що за своїми можливостями і моральною стійкістю вони поступаються регулярним військам.

Незважаючи на це, починаючи з 70-х року минулого століття у воєнних конфліктах, міжнародних миротворчих операціях і в процесі забезпечення повсякденної діяльності збройних сил почали активно використовуватися послуги приватних воєнних компаній (Private Military Companies) [1]. Вони офіційно зареєстровані, мають необхідні ліцензії та статuti, розгалужені бізнес-структури, новітнє озброєння тощо. Їхніми послугами користується навіть ООН, міжнародні гуманітарні організації та уряди деяких демократичних країн.

На сьогодні існують різні тлумачення терміну “приватна воєнна компанія”. Наприклад, у документах ООН застосовується термін “приватні воєнні та охоронні компанії” (ПВОК), під якими розуміють “приватні підприємницькі суб’єкти, які надають воєнні та/або охоронні послуги, незважаючи на те, як вони себе характеризують” [1]. Воєнні й охоронні послуги включають, зокрема, збройну охорону і захист людей та об’єктів, наприклад, транспортних колон, споруд та інших місць; техобслуговування й експлуатацію бойових комплексів; утримання під вартою ув’язнених; консультування або підготовку місцевих військовослужбовців і охоронців.

Фахівці Женевського Центру демократичного контролю за збройними силами трактують ПВК як “комерційні структури, що пропонують спеціалізовані послуги, які пов’язані з участю у війнах і збройних конфліктах, включаючи бойові операції, стратегічне планування, збір розвідувальної інформації, оперативну підтримку і логістику, підготовку, постачання, обслуговування” [2].

Американські політологи вважають, що приватні воєнні компанії є не що інше, як орієнтовані на прибуток організації, які надають професійні послуги, пов’язані з

веденням війни. Це корпоративні організації, які торгують воєнним мистецтвом, включаючи рекомендації щодо тактики ведення бойових дій, стратегічного планування, збір розвідувальних даних, навчання військ і технічну допомогу [3].

Аналізуючи наведене, можна виокремити певні ознаки ПВК.

Перша. Наявність статусу приватної комерційної організації, основною метою якої є одержання прибутку.

Друга. Переважна більшість визначених статутом такої компанії напрямів її діяльності (або всі) стосується надання воєнних послуг. До них належать послуги з таких питань як створення, реформування та розвиток сил безпеки і оборони; планування та підготовки їх до застосування; розвідка та контррозвідка; навчання особового складу; застосування, обслуговування та експлуатації озброєння і військової техніки; матеріально-технічне забезпечення сил безпеки і оборони; гуманітарне розмінування; збройна охорона об'єктів, захист дипломатичного персоналу, окремих осіб і транспортних перевезень тощо.

Третя. Об'єктами ПВК для надання послуг можуть бути національні та іноземні юридичні або фізичні особи.

Четверта. ПВК надають послуги переважно за межами своїх держав. Вони можуть функціонувати в умовах мирного часу та в період воєнного конфлікту, а також безпосередньо в зоні такого конфлікту.

За результатами аналізу характеру послуг, які можуть надаватися ПВК, відповідних документів міжнародних організацій і публікацій [4, 5] найбільш прийнятною є наведена нижче типологія таких компаній.

Компанії бойового забезпечення (military provider companies), які надають послуги з підтримання бойових дій сил безпеки і оборони (за термінологією НАТО – тактичну підтримку), включно з безпосередньою участю в бойових операціях. Утім, остання зі згаданих послуг сучасними ПВК не надається, принаймні офіційно.

Воєнні консалтингові компанії (military consulting companies) спеціалізуються на наданні послуг з планування, створення, реформування й розвитку сил безпеки і оборони, зокрема, органів розвідки й контррозвідки, їхньої бойової та спеціальної підготовки тощо.

Воєнні логістичні компанії (military support companies) – сфера їхньої діяльності охоплює: обслуговування й експлуатацію

складних систем озброєння, військової техніки та комп'ютерних систем; матеріально-технічне забезпечення військ; будівництво військових об'єктів.

До ПВК відносять і *приватні охоронні компанії (private security companies),* які працюють в умовах воєнного конфлікту або в зоні підвищеного ризику, зокрема на території країн з нестабільною обстановкою. Хоча зазвичай вони здійснюють захист об'єктів і фізичних осіб, а не бойові дії, однак у районах воєнного конфлікту чітке розмежування між цими видами діяльності відсутнє. Наприклад, під час захисту аеродромів, нафтопроводів та інших об'єктів інфраструктури охоронні компанії можуть проводити бойові операції проти незаконних військових формувань, терористів тощо.

Окрему групу складають ПВК, які спеціалізуються на розвідувальній та контррозвідувальній діяльності. Їх мережа є практично закритою. За різними Інтернет-джерелами, з державними розвідувальними органами співпрацюють, зокрема, американські компанії “Strategic Forecasting Inc”, “Booz Allen Hamilton”, британські – “Aegis” і “Hakluyt & Company” [6].

Останніми роками ПВК почали активно залучатися до боротьби з піратством, забезпечуючи супроводження та збройний захист суден, ведення переговорів з нападниками тощо. Нині тільки в Аденській затоці та у районі Африканського Рогу діють понад двадцять таких ПВК. Річні витрати судноплавних компаній на їх найм становлять близько 100 млн дол. США [6].

Практика використання приватних силових (воєнізованих) організацій у збройних конфліктах, залучення на контрактній основі військових фахівців, радників та інструкторів для підготовки поліцейських і збройних сил має багатовікову історію.

Перша в сучасному розумінні приватна військова компанія “Watchguard International” була створена в 1967 році у Великобританії. Її творцем став нащадок шотландського аристократичного роду, офіцер британської армії, підполковник сер Арчибальд Девід Стірлінг. Починав він свою службу у Північній Африці під час Другої світової війни. У 1941 році, будучи лейтенантом, Стірлінг став творцем легендарного спецназу Великобританії – Спеціальної авіадесантної служби (Special Air Service, SAS) – одного з кращих спеціальних підрозділів у світі. Основним напрямом діяльності ПВК

Watchguard International стала підготовка різних силових організацій у країнах Близького Сходу і Африки [7].

Збільшення чисельності контрактників було в середині 1970-х років. Один з перших масштабних контрактів у новітній історії був укладений в 1974 році, коли приватна військова компанія "Vinnell Corp", яка належала американському військово-промислового концерну "Northrop Grumman", уклала з урядом США контракти більш ніж на півмільярда доларів. Її співробітники мусили зайнятися підготовкою Національної гвардії Саудівської Аравії і захистом нафтових родовищ у цій країні [8].

Кількість приватних військових компаній непинно зростає. Їх послугами користувалися не тільки уряди різних держав, а й великий бізнес. Цією проблемою зацікавилися навіть в ООН. У 1979 році була прийнята спеціальна резолюція з цього приводу і організований комітет, до складу якого увійшли представники 35 держав. Проте нормативно-правових документів з цієї проблеми прийнято не було) [9].

Під час холодної війни приватні військові компанії були створені в США, Великобританії, Ізраїлі та ПАР. Їх діяльність проходила під патронажем відповідних держав. Надалі, кількість ПВК стала збільшуватися [10].

Після закінчення холодної війни ситуація істотно змінилася. У США були різко скорочені витрати на оборону, закриті багато проєктів, зменшилася чисельність американських збройних сил. Саме в цей момент у військового керівництва США з'явилася ідея більш активно залучати наймані компанії. Спочатку вони займалися забезпеченням збройних сил (логістика, ремонт техніки, постачання), але потім ПВК стали залучати для виконання серйозніших завдань.

Під час війни в Іраку в 1991 році кількість найманців із різних ПВК становила 1 % від загального числа американських військовослужбовців, яка знаходилась у Перській затоці.

У 1999 р. командування армії США прийняло нормативно-правовий документ, який встановив порядок взаємодії військовослужбовців США та співробітників приватних охоронних і військових компаній у зоні бойових дій - FM 100-21.

З початку 2000-х спостерігається зростання зацікавленості до послуг ПВК з боку великих міжнародних корпорацій, бізнес

яких пов'язаний з присутністю в точках нестабільності. Відзначено випадки використання приватних військових компаній міжнародними організаціями, як приклад, "DunCorp", яка стала підрядником ООН [11].

У квітні 2001 року була створена організація "Peace Operations Association" (POA), яка координує діяльність приватних військових і охоронних компаній на міжнародному рівні. Після початку війни в Іраку була створена асоціація західних приватних військових і охоронних компаній "Private Security Company Association of Iraq" (PSCAI), яка координує їх діяльність в Іраку. До складу асоціації увійшли 40 військових і охоронних компаній [11].

У 2004 році керівник тимчасової адміністрації в Іраку Пол Бремер підписав наказ (Coalition Provisional Authority Order 17), відповідно до якого контрактники США, зокрема співробітники військових і охоронних компаній, отримували недоторканність. Вони не могли бути притягнуті до відповідальності за скоєні злочини на території Іраку відповідно до законодавства Іраку.

На сьогодні в світі офіційно зареєстровано 450 приватних військових компаній, перелік їх послуг дуже широкий. Найвідомішими західними ПВК є: Academi (це колишня Blackwater), G4S (Великобританія), Kellog, Brown and Root (США), Groupe-ЕНС (Франція), Erinys (США), DunCorp (США), FDG Corp (США), MPRI (США), Aegis Defence Services (Великобританія) [12].

Натхненником створення приватних військових компаній в Росії був Ебен Барлоу, колишній генерал-лейтенант південно-африканських сил безпеки і засновник першої в світі легальної приватної армії Executive Outcomes, яка виконує широкий спектр послуг - від захисту глав держав і охорони до військового втручання. У [13] зазначається, що Барлоу прибув до Росії в 2010 році як учасник Петербурзького міжнародного економічного форуму. Крім офіційного виступу, він провів закриту презентацію концепції ПВК перед представниками Генерального штабу, де тоді вже розглядали ідею формування приватної армії з відставних військових і контрактників для секретних завдань. Структуру вирішено було зробити нелегальною через складнощі з контролем за обігом зброї. Набір контрактників почався тільки у 2013 році. Перші завдання найманці стали виконувати в Криму під час його анексії та на південному сході України та Донбасі.

Одночасно продовжувались активні їх тренування на базі ГРУ на півдні Росії. До більш масштабних дій російські ПВК Вагнера перейшли вже в Сирії після початку там російської військової кампанії.

Приватна військова компанія Вагнера/група Вагнера - неофіційна військова організація, яка не входить до регулярних збройних сил Росії і не має юридичного статусу на її території. Військові підрозділи ПВК Вагнера налічували в різний час від 1350 до 2000 осіб. За даними німецької газети Bild у бундесвері загальна чисельність їх найманців сягає 2500 чоловік. Усього, за підрахунками видання, через ПВК Вагнера з 2014 року завербовано від семи до десяти тисяч контрактників. У минулому році витрати на забезпечення діяльності цього угруповання склали майже два мільярди рублів РФ [13].

Перші свідчення про діяльність ПВК Вагнера на території України (на Донбасі) зафіксовані українськими спецслужбами в травні 2014 року [14]. РФ використовує тут ПВК Вагнера як елемент гібридної війни Росії проти України. Під вивіскою приватної компанії зібрано інтернаціональні найманці, але основою цієї структури є російські військовослужбовці, які виконують накази російського командування. Вони проходять підготовку на базі 10-ї окремої бригади спецпризначення ГРУ Росії. Бійці компанії і їх командири, на чолі з “Вагнером”, отримують відомчі нагороди, підписані особисто Президентом Росії. Важке озброєння і техніку вони отримують безпосередньо з баз зберігання МО РФ. Від кадрових військовослужбовців Збройних сил РФ їх відділяє тільки формулювання в контракті та розмір грошового забезпечення, а також те, що офіційній Москві від них легше відмовитися [14].

Російський МЗС визнав присутність приватних військових компаній Росії і в Судані та факт зміцнення фахівцями Міноборони армії Центральноафриканської республіки хоча ці факти керівництво Кремля неодноразово заперечувало.

Офіційно відомо, що Росія “на безоплатній основі” поставила для потреб центральноафриканської армії партію стрілецької зброї та боєприпасів, а також відрядила 5 військових і 170 російських цивільних інструкторів для підготовки військовослужбовців ПАР [15].

Російська “група Вагнера” також бере активну участь й у конфлікті в Лівії. Росія

продовжує поставляти туди техніку та зброю в порушення ембарго Радбезу ООН. Зокрема, у вересні 2019 року група Conflict Intelligence Team (CIT), яка спеціалізується на розслідуваннях втручання Росії у військові конфлікти, виявила, що російська приватна військова компанія “Вагнер” бере активну участь у громадянській війні в Лівії на боці Лівійської національної армії маршала Халіфи Хафтара, який намагається повалити міжнародно визнаний Уряд національної згоди [16].

Глава МВС, створеного за підтримки ООН уряду національної згоди (УНЗ) Лівії, Фатхі Башага звинуватив бійців російської ПВК Вагнера у застосуванні хімічної зброї (нервово-паралітичного газу) на території Лівії [17].

Вагнерівці РФ нещодавно були виявлені й у Білорусі, зокрема під Мінськом, де були затримані 32 їхніх бойовики, а ще одного затримали на півдні Білорусі [16, 17].

Позитивні сторони використання ПВК:

не викликає у населення такого незадоволення, як застосування регулярних збройних сил;

вони можуть становити певну протизагрозу місцевим збройним силам у державах зі слабкими політичними інституціями;

здатні до швидкого розгортання;

втрата особового складу ПВК, зазвичай, не враховується в офіційних звітах урядів;

мають більш гнучке оперативне управління;

відсутність у них бюрократії;

більш високий професіоналізм порівняно з регулярними військами (проте порівняно з контрактними військами – він сумнівний).

Негативні сторони:

відсутність ідейної та ідеологічної мотивації особового складу;

умови контрактів ПВК не передбачають усі можливі варіанти розвитку ситуації, що зменшує гнучкість їх дій в бойовій обстановці;

відсутність єдиного плану заходів та єдиного оперативного центру управління військами і ПВК;

відсутність обміну або неповні дані оперативного характеру.

Правовий статус приватних військових компаній недостатньо встановлений. Державою наймач не несе відповідальності за протиправні дії приватних військових компаній, якщо вони діяли за її вказівками, інструкціями або вона здійснювала над ними ефективний контроль. До того ж під інструкціями і вказівками можуть вважатися

такі цілі та положення контракту, виконання яких неможливо іншим способом, крім як протиправним.

Нині діяльність приватних військових компаній набирає істотного розмаху по всьому світу. Зі збільшенням збройних конфліктів у світі збільшується і кількість ПВК. З початку 2000-х виявлено різкий сплеск зацікавленості до послуг ПВК з боку великих міжнародних корпорацій, компаній, бізнес яких пов'язаний з присутністю в “гарячих точках” Середнього і Близького Сходу та в Африці.

Як зазначено у [20], станом на 2006 рік обсяг ринку послуг приватних військових компаній становив до 20 млрд дол. США. У 2017 році він становив від 100 до 400 млрд дол. США. Сучасні ПВК – це справжні армії чисельністю до 70 тисяч чоловік, оснащених новітньою технікою, в тому числі важким озброєнням (бойовими вертольотами, БТР, БМП і танками), які відкрито позиціонують себе на ринку послуг безпеки і продають свої акції на фондовій біржі.

Послугами ПВК активно користуються державні та неурядові організації, збройні формування, комерційні компанії, ООН і навіть Міжнародний комітет Червоного Хреста.

За даними інституту Брукінгса США, оборот світового ринку приватних військових послуг, монополізованого американськими, британськими і південноафриканськими компаніями, перевищує сьогодні 180 млрд дол.

ПВК на сьогодні мають не тільки якісне бойове і тилове забезпечення угруповань військ, а й контроль захопленої території, даючи змогу не залучати на ці цілі сили регулярної армії. Адже ПВК на відміну від регулярних армій фактично знаходяться поза межами цивільного контролю. Їм можна доручити найганебнішу роботу від повалення законних урядів до усунення неугодних політиків і громадських діячів. До того ж, у разі розголосу місії найманців нового типу, держава, яка відрядила їх воювати, завжди може не визнавати такого злочину.

Саме такі ознаки нині притаманні російським ПВК, які продовжують стрімко розвиватися. Тепер їх майже не відрізнити від більшості регулярних армій. У них є штурмові підрозділи, розвідка та артилерія; вони мають на озброєнні ПЗРК і бронетехніку та бойові танки [20].

Висновки

1. В умовах глобалізації роль приватних військових організацій у майбутніх війнах і збройних конфліктах зростає.

2. На відміну від традиційних інститутів армії і поліції, дії яких регламентуються як міжнародним, так і національним законодавством, законодавчих норм для ПВК на сьогодні не визначено. Женевські конвенції не є перешкодою для них навіть під час їх використання у відкритих бойових діях.

3. Дослідження показує, що ПВК, доки вони не стали частиною збройних сил сторін конфлікту і не беруть безпосередню участь у військових діях, мають розглядатися як цивільні особи і підпадати під захист Міжнародного гуманітарного права (МГП).

У разі їх участі у збройних конфліктах вони мають дотримуватися МГП, а за порушення його норм можуть притягуватися до встановленої чинним законодавством і МГП відповідальності.

Напрями подальших досліджень.

Надалі на основі використання результатів цього дослідження доцільно провести аналіз можливих способів як військових, так і невійськових, а також механізми протидії агресії РФ за участю приватних військових компаній, ґрунтовніше дослідити у цих цілях діяльність в Україні “Добробатів” та інших волонтерських організацій, які сприяли і сприяють активній боротьбі проти російської агресії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Документ Монтрё о соответствующих международно-правовых обязательствах и передовых практических методах государств, касающихся функционирования частных военных и охранных компаний в период вооруженного конфликта. URL: <http://www.icrc.org/rus/resources/documents/misc/ihl1montreau.htm> (дата звернення: 23.04.2020).
2. DCAF Backgrounder. Приватні військові компанії. Женевський Центр демократичного контролю за збройними силами. URL: http://www.dcaf.ch/content/download/34962/525141/file/bg_private-military-companies_ukr.pdf (дата звернення: 23.04.2020).
3. Singer Peter. Corporate Warriors. The Rise of the Privatized Military Industry and Its Ramification for International Security. International Security. Vol. 26. № 3 (Winter 2001/02). P. 186.
4. Уэсселер Р. Война как услуга / пер. с нем. Г. Сахацкого. Москва : Столица-Принт, 2007.

5. Валецкий О. Частные военные компании, их создание, развитие и опыт работы в Ираке и других регионах мира. URL: <http://www.vrazvedka.ru/main/analytical/valeckiy.html> (дата звернення: 23.04.2020).
6. Небольшая статистика по морским ЧВК. URL: <http://ir-ingr.livejournal.com/883373.html> (дата звернення: 15.05.2020).
7. Ю. Мукин. Использование гражданских контрактников и частных вооружённых формирований в современных конфликтах. *Зарубежное военное обозрение*. 2008. № 6 (735). С. 26 – 31.
8. В. Солдатов. Обсуждается проблема наёмников. *Известия*. 1987. № 21 (21828).
9. Капитан 1 ранга А. Логунов. Зарубежные негосударственные субъекты военно-политических отношений в XXI веке. *Зарубежное военное обозрение*. 2006. № 3 (708).
10. Валентин Горовенко, Вадим Тютюнник. Приватні військові компанії: міжнародний досвід і можливі шляхи його реалізації в Україні. URL: <https://www.ukrmilitary.com/2015/11/private-military-companies.html> (дата звернення: 15.05.2020).
11. Michael Hirsh. The Age of Irresponsibility. How Bush has created a moral vacuum in Iraq in which Americans can kill for free. *Newsweek*. 2007. 20 сентября.
12. История создания российских ЧВК. *The Bell*. 2019. 29 сіння.
13. Танкісти ПВК “Вагнера” на службі Росії від Донбасу до Сирії. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/ПВК-Вагнера> (дата звернення: 15.05.2020).
14. Гольц А. Почему в России решили не легализовывать ЧВК. URL: <https://openmedia.io/news/pochemu-v-rossii-reshili-ne-legalizovyvat-chvk> (дата звернення: 22.05.2020).
15. Розвідка США: російська “група Вагнера” бере активну участь у конфлікті в Лівії. *Info@lb.ua*, 23.04.2020.
16. Лівія звинуватила ПВК Вагнера у застосуванні хімічної зброї. *Info@lb.ua*, 23.04.2020.
17. ЧВК Вагнера: все, что о ней известно. *Deutsche Welle*, 2020.
18. Белоусов О. М., Григорьев И. В. Частные военные компании, история образования и перспективы развития. *Ростовский научный журнал*. 2018. № 11. С. 57–65.
19. Дмитро Веденєєв. Армія тіньової світобудови. Чи потрібні Україні приватні військові компанії?. URL: https://defence-ua.com/army_and_war/armija_tinovoji_svitobudovi_chi_potribni_ukrajini_privatni_vijskovi_kampaniji-331.html (дата звернення: 22.05.2020).
20. ПВК-Лихоманка: Російські приватні армії. URL: <http://informnapalm.rocks/pmc-rush-ua> (дата звернення: 22.05.2020).

Стаття надійшла до редакційної колегії 09.12.2020

The role of private military companies in military conflicts: history and modernity

Annotation

Numerous publications reveal some aspects of the creation and operation of private military companies (PMC), the use of their services by various states and international organizations. It is also noted that recently the number and equipment of these companies has increased significantly, the role in military conflicts in different regions of the world is becoming crucial in some places. A retrospective analysis of the activities of PMC, their classification and role in modern military conflicts is an urgent task in terms of ensuring the military security of Ukraine.

In the context of further globalization of the world economy, the role of PMC in future wars and armed conflicts will increase. Unlike traditional military and police institutions, which are governed by both international and national law, there is currently no legal framework for PMC activities at the international and national (excluding the United States and South Africa) levels. The Geneva Conventions are not an obstacle for western PMC, even when these organizations use their contractors in open battles.

As long as PMC personnel are not part of the armed forces of the parties to the conflict and are not directly involved in hostilities, they should be treated as civilians and enjoy the protection of International Humanitarian Law (IHL). In the case of direct participation in an armed conflict, the contractors lose the right to protection and may be attacked, and when captured they do not have the status of prisoners of war, but are provided with the full range of protection under the Fourth Geneva Convention.

Involvement of private commercial structures in the provision and, often, combat operations, as well as the emergence of their own armies in large international corporations, the close intertwining in the conflict zone of interests of state and non-state actors significantly changes the image of modern war military construction.

Keywords: private military company; military conflicts; combat actions; mercenaries; armed forces.